

Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma vuosille 2015 - 2019

päivitys 2016

Sisältö

YLEINEN OSA.....	4
1 YLEISTÄ YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON VALVONTASUUNNITELMASTA OHJELMAKAUDELLA 2015 – 2019	4
1.1 Ympäristöterveydenhuollon yleiset tavoitteet ja valvontasuunnitelma.....	4
1.2 Ohjelmakauden teema: Valvonnan vaikuttavuus.....	4
2 PPKY SELÄNTEEN YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON VALVONTASUUNNITELMAN YLEINEN OSA	5
2.1 Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö	5
2.2 Valvonnan voimavarat ja niiden jakautuminen	5
2.2.1 Riskinarviointi ja tehokas kohdentaminen.....	5
2.2.2 Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika	6
2.2.3 Valvontakohteiden / valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet	6
2.3 Koulutus.....	6
2.4 Valvontatietojärjestelmä.....	6
2.5 Laadunhallinta.....	7
2.6 Viestintä.....	7
2.7 Valvonnan kustannukset ja maksullisuus	7
2.8 Erytistilanteisiin varautuminen.....	8
2.9 Epidemioiden selvittäminen.....	8
2.10 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu	8
2.11 Kunnan valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi.....	8
PPKY SELÄNTEEN TOIMIALAKOHTAISET VALVONTASUUNNITELMAT.....	10
3 ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA	10
3.1 Elintarvikevalvonnan tavoitteet ja sisältö	10
3.1.1 Valvontakohteiden hyväksymis- ja ilmoitusmenettely	10
3.1.2 Tarkastukset	11
3.1.3 Pakkokeinojen käyttö	12
3.2 Elintarvikevalvonnan valvontakohteet	12
3.3 Elintarvikevalvonnan tarkastussuunnitelma.....	12
3.4 Elintarvikevalvonnan näytteenottosuunnitelma	13
3.5 Elintarvikevalvonnan painopisteet ja valvontaprojektit.....	13
LIITE 1. Elintarvikevalvontakohteiden lukumäärä ja tarkastustiheys 2016	14
4 TERVEYDENSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA	15
4.1 Johdanto	15
4.2 Valvontakohteiden hyväksymis- ja ilmoitusmenettely	15
4.3 Suunnitelmallisen valvonnan kohteet	15
4.4 Tarkastuksen sisältö	16
4.5 Tarkastustiheydet	16
4.6 Muut tarkastukset.....	17
4.7 Pakkokeinojen käyttö.....	17
4.8 Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen	18
4.8.1 Suunnitelmallinen näytteenotto.....	18
4.8.2 Muu näytteenotto.....	18
4.9 Suunnitelmallisen valvonnan painopistealueet (Valviran ohjeen mukaan).....	19
4.10 Projektit	19
LIITE 2. Terveystensuojelulain mukaisten kohteiden lukumäärä ja tarkastustiheys 2016.....	19
5 TUPAKKA- JA LÄÄKELAIN VALVONTASUUNNITELMA	20
5.1 Tupakkalain valvonnan tavoitteet	20
5.2 Tupakkalain valvonnan sisältö	20
5.2.1 Lupamenettely.....	20
5.2.2 Tupakkalain mukaiset tarkastukset.....	20

5.3 Tupakkalain mukaiset pakkokeinot.....	20
5.4 Valvontakohteet	21
5.5 Valvonnan painopisteet ja projektit	21
LIITE 3. Tupakkalain mukaisten kohteiden lukumäärä ja tarkastustiheys 2016.....	21
5.6 Nikotiinikorvaushoitotuotteiden myynnin valvonta	22
5.6.1 Valvonnan tavoitteet	22
5.6.2 Lupamenettely.....	22
5.6.3 Tarkastusten sisältö ja tiheys	22
6 KULUTTAJATURVALLISUUDEN VALVONTASUUNNITELMA	23

YLEINEN OSA

1 YLEISTÄ YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON VALVONTASUUNNITELMASTA OHJELMAKAUDELLE 2015 – 2019

1.1 Ympäristöterveydenhuollon yleiset tavoitteet ja valvontasuunnitelma

Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on yksilöön, väestöön ja elinympäristöön kohdistuva terveyden edistäminen sekä sairauksien ja tapaturmien ehkäisy. Hyvin toimivalla ympäristöterveydenhuollolla voidaan välttää ja minimoida epidemioita sekä vähentää terveydenhuollon kuormitusta ja sairauksien aiheuttamia poissaoloja työstä. Ympäristöterveydenhuollon keinoin voidaan ehkäistä myös monia kroonisia sairauksia, jos ongelmiin puututaan ajoissa (esim. sisäilmaongelmat).

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on varmistaa kuntalaisille turvallinen elinympäristö, jossa ei ole terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta, mutta viranomaisvalvontaa tarvitaan toiminnan ja tuotteiden määräystenmukaisuuden varmistamiseksi, toimijoiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi sekä toimijoiden tuotantoedellytysten varmistamiseksi.

Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntö sekä valtioneuvoston valvontasuunnitelma-asetus (665/2006) edellyttävät kuntia laatimaan ja hyväksymään säännöllistä valvontaa koskevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman. Velvollisuus valvontaohjelmien laatimiseen sisältyy seuraaviin lakeihin: Elintarvikelaki (23/2006), Eläinlääkintähuoltolaki (765/2009), Kuluttajaturvallisuuslaki (920/2011), Terveysuojelulaki (763/1994), Tupakkalaki (693/1976) sekä valtioneuvoston asetus ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisista valvontaohjelmista (664/2006) eli valvontaohjelma-asetus ja valtioneuvoston asetus kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (665/2006) eli valvontasuunnitelma-asetus ja EY-valvonta-asetus (882/2004). Kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva suunnitelma siten, että valvonta on laadukasta ja terveyshaittoja ehkäisevää. Kunnan suunnitelmassa otetaan huomioon valtakunnallinen valvontaohjelma, jonka ovat laatineet ministeriöiden (MMM ja STM) alaiset keskusviranomaiset Evira ja Valvira.

1.2 Ohjelmakauden teema: Valvonnan vaikuttavuus

Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisessa valvontaohjelmassa ohjelmakauden 2015-2019 teemaksi on valittu **valvonnan vaikuttavuus**, jota lähestytään eri tavoin. Tavoitteena on

- kohdentaa valvontaresurssit riskiperusteisesti ja tehokkaasti,
- kattaa valvonnan kustannukset tehokkaammin valvontakohteilta perittävillä maksuilla
- kehittää ja hyödyntää tietojärjestelmiä
- lisätä valvonnan yleistä näkyvyyttä kaikille kuntalaisille
- ottaa käyttöön aluehallintoviraston kuntiin tekemät arviointi- ja ohjauskäynnit.

Kunnan suunnitelmaan on koottu valvontayksikön alueella suunnitelmakaudella painottuva valvonta, painopisteet ja projektit.

2 PPKY SELÄNTEEN YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON VALVONTASUUNNITELMAN YLEINEN OSA

2.1 Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö

Peruspalvelukuntayhtymä Selänne on Haapajärven ja Pyhäjärven kaupunkien sekä Reisjärven kunnan yhteinen kuntayhtymä, joka on perustettu vuonna 2010. Kärämäen kunta kuuluu vuoden 2015 alusta kuntayhtymään osajäsenenä mm. ympäristö- ja rakennusvalvontapalveluiden osalta. Kuntayhtymän palvelulinjan, ympäristö- ja rakennusvalvontapalveluiden tehtävänä ja vastuulla on järjestää ympäristöterveydenhuollon, ympäristönsuojelun, maa-aineslain, rakennusvalvonnan ja korjausneuvonnan palvelut. Kuntayhtymän hallituksen alaisuudessa toimii Selänteen ympäristölautakunta. Ympäristölautakunnan alainen valvontayksikkö vastaa kaikista ympäristöterveydenhuollon tehtävistä alueella. Toimivalta on delegoitu mahdollisimman laajasti viranhaltijoille ympäristölautakunnan johtosäännöllä. Jokainen viranhaltija vastaa myös valmistelemissä asioiden esittelemisestä ympäristölautakunnan kokouksissa. Valvonta-alueella asuu n. 20 000 asukasta. Ympäristöterveydenhuollon valvontaa hoidetaan em. kuntien toimipisteistä.

2.2 Valvonnan voimavarat ja niiden jakautuminen

Vaikka valvontasuunnitelma ohjaa pitkälti ympäristöterveydenhuollon toimintaa, niin ympäristöterveysvalvonnassa on tehtäviä, joita ei voida ennakoita, mutta niiden tekemiseen on silti varattava aikaa. Tällaisia ovat esimerkiksi terveyshaittaepäilyjen, epidemioiden ja erityistilanteiden selvittämiset sekä hakemusten ja ilmoitusten käsittely. Viranomaistyöhön kuuluu myös neuvontaa ja ohjausta, jota on annettava tarpeen vaatiessa. Seuraavassa on kerrottu ympäristöterveydenhuollon kokonaisresurssin (suunnitelmallinen ja ennalta suunnitteleminen työ) jakaantumisesta eri osa-alueille.

Yksikön ympäristöterveydenhuollon käytössä on yksi ympäristöjohtajan, yksi valvontaeläinlääkäri, neljä kunnaneläinlääkäriä ja kolme ympäristötarkastajan virkaa. Ympäristötarkastajat hoitavat kaikkia ympäristöterveysvalvonnan osa-alueita. Yksi ympäristötarkastaja vastaa ympäristöjohtajan ohella ympäristöterveydenhuollon hallinnollisista tehtävistä ja toimii ympäristöjohtajan sijaisena tämän lomien aikana. Yksi ympäristötarkastaja osallistuu myös ympäristönsuojelutehtävien hoitamiseen. Lisäksi kolme lupasihteriä osallistuu ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitamiseen yhteensä 1,2 henkilötyövuoden verran.

Taulukko 1. Ympäristöterveydenhuoltoon osallistuvan henkilöstön resurssijakauma osa-alueittain.

Osa-alue	HTV (VYHA:ssa)
Terveydensuojelu	2,0
Tupakkalain valvonta	0,3
Elintarvikevalvonta	1,8
Eläinlääkäripalvelut	4
Eläinsuojeluvalvonta	0,2
Eläintautivalvonta	0,2
Avustavan henkilökunta	1,2
Yhteensä, htv	9,7

2.2.1 Riskinarviointi ja tehokas kohdentaminen

Toimialakohtaisissa ohjelmissa on annettu ohjeet valvontakohteiden riskinarviointiin. Riskinarviointi ja luokitus ovat jokaisella toimialalla erilaisia. Eri toimialojen välisen riskinarvioinnin vertailu on vaikeaa eikä siihen ole yhteistä ohjetta. Ympäristöterveydenhuollon viranhaltijoiden tulee valvoa kaikkia osa-alueita ja tehdä päätös siitä, miten valvonnan resurssit on tarkoituksenmukaisinta kohdistaa eri sektoreille. Eri vuosina voidaan painottaa eri alueita. Riskinarviointia käsitellään tarkemmin toimialakohtaisissa osioissa.

Keskusvirastot vaativat teoreettisen valvontatarpeen perusteella tehtyä suunnitelmaa, johon kunnilla ei pääsääntöisesti ole resursseja. Ppky Selänteen valvontasuunnitelmassa näkyvät teoreettinen (laskennallinen) valvontatarve sekä realistinen valvonta, joka pystytään toteuttamaan käytettävissä

olevalla henkilöstöllä. Valvonta pyritään suuntaamaan sinne, missä sitä eniten tarvitaan ja tämä arviointi on tehty paikallista tuntemusta hyödyntäen. Valvontasuunnitelmaa hyväksyttäessä ja sen toteutumista arvioitaessa, ympäristölautakunnassa on syytä käydä keskustelua resursseista ja teoreettisesta valvontatarpeesta sekä valvonnan kohdistamisesta.

2.2.2 Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika

Valvontasuunnitelma-asetuksen mukaan kunnan suunnitelman tulee sisältää tarkastuksen sisällön määrittely sekä tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika. Tarkastus voi sisältää useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia toimenpiteitä ja tarkastuskertomuksessa tulee esittää, minkä säännösten mukaan tarkastus on tehty. Tarkastusaikaan vaikuttaa tarkastuksen sisällön laajuus ja tarkastusaikaan katsotaan kuuluvaksi varsinaisen kohteessa tehdyn tarkastuksen lisäksi tarkastukseen valmistautuminen sekä tarkastuskertomuksen laatiminen. Ympäristöterveydenhuollon toimialakohtaisissa suunnitelmissa tuodaan esille eri lakien mukaisten tarkastusten yleiset sisällöt. Tarkastusten yksityiskohtaisissa sisällöissä sovelletaan keskusvirastojen antamia ohjeita.

Matkoihin käytetty aika ei kuulu tarkastukseen kuluvaan aikaan. Näin valvontakustannukset ovat kohteen sijainnista riippumatta yhtäläiset kaikille toimijoille koko Ppky Selänteen toiminta-alueella. Matkoihin kuluva aika on kuitenkin otettava huomioon kunnan realistisessa valvontasuunnitelmassa. Kuntaliitto on ohjeistanut sisällyttämään matkoista aiheutuneet kustannukset tuntihintaan. Valvonta-asetuksen 882/2004 liitteessä VI todetaan, että valvonnan maksujen perusteissa otetaan huomioon myös matkakulut niihin liittyvine kuluineen. Matkoista aiheutuneet kustannukset tulee sisällyttää tarkastusmaksuihin.

2.2.3 Valvontakohteiden / valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet

Tarkastustiheydet määräytyvät riskinarvioinnin perusteella. Valvontasuunnitelmat ovat julkisia asiakirjoja. Toimialakohtaisien suunnitelmien liitteinä ovat kohderyhmittäiset kohteiden lukumäärät ja tarkastustiheydet. Toiminnanharjoittaja voi halutessaan ottaa yhteyttä ja pyytää lisätietoja omaa kohdettaan koskevasta valvonnasta.

Valvontakohteiden kannalta tarkastustiheydellä on taloudellista merkitystä, sillä valvontamaksut määräytyvät tarkastusmäärien perusteella. Suunnitelma antaa kuvan siitä, mitä suuruusluokkaa valvontamaksu tulee olemaan. Lopullinen maksu määräytyy voimassa olevan lainsäädännön mukaan sen perusteella, miten paljon valvontaa tehdään.

Toimialakohtaisissa, valtakunnallisissa valvontaohjelmissa on annettu ohjeelliset tarkastustiheydet ja tarkastuksiin käytettävät ajat. Teoreettiset, tavoitteelliset tarkastustiheydet on määritelty kohdetyyppikohtaisen riski- ja kokoluokituksen perusteella.

2.3 Koulutus

Ympäristöterveydenhuollon koulutukseen on Ppky Selänteen valvontayksikössä varattu riittävästi määrärahoja. Vuosittain osallistutaan ainakin PSAVI:n järjestämiin työkokouksiin, ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisille ja alueellisille koulutuspäiville, ympäristöterveydenhuollon johtajien päiville, Digian järjestämiin koulutuksiin ja vähintään yhteen asumisterveysaiheiseen koulutukseen. Koulutukset kootaan vuosittain koulutuskalenteriin, jota päivitetään aktiivisesti. Koulutusten toteutumista seurataan vuosittain.

2.4 Valvontatietojärjestelmä

Ppky Selänteen ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköllä on käytössään Tarkastaja-ohjelma (Digia), johon kirjataan kaikki valvontakohteiden tiedot ja niihin kohdistuneet suoritteet. Tarkastajasta kohde- ja valvontatiedot välittyvät valtakunnalliseen, keskitettyyn tietojärjestelmään. Tavoitteena on, että myös talousveden ja uimaveden laatutiedot siirtyvät Tarkastajasta keskitettyyn järjestelmään vuoden 2016 alusta alkaen.

2.5 Laadunhallinta

Ympäristöterveydenhuollon valvontatehtävissä käytetään hyväksi keskusvirastojen (Evira, Valvira) laatimia tarkastusohjeita ja -listoja. Saatavilla on myös laadukkaita eri järjestöjen laatimia ohjeita. Eviran päivitetty ohjeet löytyvät Eviran julkisilta internet-sivuilta, www.evira.fi tai Eviranet-sivustolta, johon kirjaututaan tarkastajakohtaisilla tunnuksilla. Valviran ympäristöterveydenhuollon toimintaohjeet ja malliasiakirjat löytyvät Valviran internet-sivuilta, www.valvira.fi. Toiminta-ohjeet erityistilanteissa on kirjattu Ppky Selänteen erityistilannesuunnitelmaan (kts. kohta 2.8). Tietojärjestelmien käyttöohjeet on tallennettu verkkoasemalle. Ppky Selänteen ympäristö- ja rakennusvalvontapalvelut on laatinut myös yksikön sisäisiä ohjeita esim. viranhaltijoiden välisien lausuntojen antamiseen, uusien työntekijöiden perehdytykseen ja arkiston muodostukseen.

Ppky Selänteen valvontayksikkö on luonut asiakaslomakkeet hyödyntäen keskusvirastojen malliasiakirjoja. Toiminnanharjoittajien ilmoitus- ja hakemuslomakkeet löytyvät Selänteen internet-sivuilta, www.selanne.net. Asiakkaita varten on laadittu ohjeita ja ohjeistusta on sisällytetty myös yksikön internet-sivuille.

Ympäristöterveydenhuollolle ollaan laatimassa laatukäsikirjaa, johon kootaan käytettävät tarkastus- ja näytteenotto-ohjeet, yksikön sisäiset ohjeet, asiakasohjeet ja lomakkeet. Laatukäsikirjaa valmistellaan seudullisena yhteistyönä Ppky Kallion, Ympäristöpalvelut Helmen ja Kalajoen kaupungin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen kanssa.

2.6 Viestintä

Valtakunnallisessa valvontaohjelmassa korostetaan valvonnan näkyvyyden lisäämistä osana valvonnan vaikuttavuutta.

Ppky Selänteen valvontayksikössä pyritään tiedottamaan alueellamme toteutettavista projekteista ja niiden tuloksista, esimerkiksi www-sivuilla tai paikallislehdissä. Yksikön www-sivuilta löytyvät mm. ajantasainen taksa, lomakkeet ja asiakasohjeita.

Viestintään kuuluu asiakkaiden neuvonta, opastus ja tiedottaminen, jotka kuuluvat jokaisen viranhaltijan työhön. Ympäristöterveydenhuollon viranhaltijat ovat tavoitettavissa virka-aikana puhelimitse. Ympäristöjohtaja on tavoitettavissa myös virka-ajan ulkopuolella. Ympäristöjohtaja vastaa viestinnästä valvontayksikön sisällä sekä tiedottamisesta valvontayksikön ulkopuolelle. Erityistilanteiden viestintä on kuvattu erillisessä ympäristöterveydenhuollon erityistilannesuunnitelmassa.

2.7 Valvonnan kustannukset ja maksullisuus

Kunnan on perittävä toimijalta hyväksymänsä taksan mukainen maksu valvontasuunnitelmaan sisältyvistä tarkastuksista, näytteenotosta ja näytteen tutkimuksesta.

Ppky Selänteen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukainen valvonta on toiminnanharjoittajalle maksullista. Maksuja peritään Ppky Selänteen hallituksen hyväksymän taksan mukaisesti. Valvonnasta saadun maksutulot kohdentuvat valvontayksikölle. Voimassa oleva taksa pidetään näkyvillä Ppky Selänteen internet-sivuilla www.selanne.net.

Maksuilla ei voida kattaa koko ympäristöterveydenhuoltoa, mutta tavoitteena on, että valvontamaksuilla saataisiin katettua suurempi osa valvonnasta aiheutuvista kustannuksista suunnitelmakauden loppuun mennessä. Valvonnan maksullisuuteen ollaan valmistelemaan lainsäätömuutoksia. Taulukossa 2 on esitetty ympäristöterveydenhuollon kustannukset ja valvonnasta saadut tulot edellisinä vuosina. Ympäristöterveysvalvonnassa toimintakatteeseen vaikuttaa viranhaltijoiden palkkojen saattaminen Teknisten sopimuksen mukaisiksi vuosina 2014 ja 2015. Eläinlääkintähuollossa valvontaeläinlääkärin rekrytoinnilla on suuri vaikutus toimintatuottoihin vuodesta 2011 alkaen.

Taulukko 2. Ympäristöterveydenhuollon kustannusten ja tulojen kehitys vuosina 2010 - 2013.

Ympäristöterveysvalvonta						
	TO 2010	TO 2011	TO 2012	TO 2013	TA 2014	TA 2015
Toimintakulut	159 815	160 168	212 790	214 450	230 820	271 750
Toimintatuotot	14 623	13 979	24 195	26 144	15 000	20 000
Toimintakate	145 192	146 189	188 595	188 306	215 820	251 750
Tuottojen kattavuus	9 %	9 %	11 %	12 %	6 %	7 %
Eläinlääkintähuolto						
	TO 2010	TO 2011	TO 2012	TO 2013	TA 2014	TA 2015
Toimintakulut	420 190	560 604	488 502	575 601	512 770	577 460
Toimintatuotot	5 318	18 756	34 823	40 204	30 000	30 000
Toimintakate	420 190	541 848	453 679	535 397	482 770	547 460
Tuottojen kattavuus	1 %	3 %	7 %	7 %	6 %	11 %

2.8 Erityistilanteisiin varautuminen

Ympäristöterveydenhuollon erityistilannesuunnitelma, joka sisältää kaikki ympäristöterveydenhuollon osa-alueet, on laadittu yhteistyössä Ppky Kallion, Ympäristöpalvelut Helmen ja Kalajoen kaupungin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen kanssa. Erityistilannesuunnitelma sisältää toimintaohjeet viestinnän ja tiedottamisen osalta. Erityistilannesuunnitelman pitäminen ajan tasalla vaatii sen jatkuvaa päivittämistä erityisesti yhteystietojen osalta. Ajantasainen erityistilannesuunnitelma on valvontahenkilöstön luettavissa www-sivustolla, johon kirjaudutaan henkilökohtaisilla tunnuksilla.

2.9 Epidemioiden selvittäminen

Valtioneuvoston asetus 1365/2011 4 § edellyttää kuntia nimeämään epidemioiden selvittämistä varten selvitystyöryhmän. Ppky Selänteeseen on nimetty epidemioiden selvitystyöryhmä vuonna 2012. Työryhmän kokoonpano on määritelty ympäristöterveydenhuollon erityistilannesuunnitelmassa, Työryhmä kokoontuu säännöllisesti vähintään kerran vuodessa.

2.10 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Ympäristöterveydenhuollon viranomaisnäytteet toimitetaan tutkittavaksi pääsääntöisesti Eurofins Scientific Finland Oy:n laboratorioon Kokkolaan tai HakaLab Oy:n laboratorioon Haapavedelle. Näiden laboratorioiden kanssa on tehty kirjalliset sopimukset, joihin on kirjattu mm. näytteiden tutkiminen erityistilanteissa. Asumisterveyteen liittyvät näytteet toimitetaan pääsääntöisesti Työterveyslaitoksen tai Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen laboratorioon. Käytettävän laboratorion on oltava Eviran hyväksymä kyseessä olevan tutkimusmenetelmän osalta.

2.11 Kunnan valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi

Kunnan tulee arvioida hyväksymänsä valvontasuunnitelman toteutuminen. Suunnitelman toteutumisen arvioinnin yhteydessä tarkastellaan myös ympäristöterveydenhuollon kustannusten kehittymistä, kustannusten jakautumista valvonnan eri sektoreille sekä valvonnasta saatujen tulojen osuutta ja kohdentumista. Valvontasuunnitelmista annettu asetus (665/2006) edellyttää valvonnasta saatujen tulojen kohdentamisen arviointia. Valtakunnallisessa valvontaohjelmassa on annettu arvioinnin tueksi taulukko (Taulukko 3).

Taulukko 3. Kunnan valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi.

Arviointikohde	Tarkastelu ja selvitys
Suunnitellun toiminnan ja tarkastusten kattavuus	<ul style="list-style-type: none"> - Kaikkien toimialojen valvonnan kattavuus, huomioiden myös sen jakautuminen mahdollisten yhteistoiminta- alueen eri osiin - valtakunnallisten ja omien paikallisten painopisteiden valvonnan toteutuminen - erityyppisiin tarkastuksiin ja kohteisiin käytetty aika verrattuna suunniteltuun ajankäyttöön - tarkastuksilla esiin tulleiden epäkohtien määrä ja laatu sekä kunnan viranomaisen toimenpiteet näiden epäkohtien korjaamiseksi ja asioiden saattamiseksi määräystenmukaiselle tasolle
Tarkastusten ja näytteiden määrä (suhteessa valvontasuunnitelmaan)	<ul style="list-style-type: none"> - toteutuneiden tarkastusten lkm valvontakohdetyypeittäin - näytteet ja analyysit valvontakohdetyypeittäin - valvontaprojekteihin osallistuminen
Valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen	<ul style="list-style-type: none"> - valvonnasta kertyvät maksutulot toimialoittain - valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen, tieto siitä onko kohdennettu ymp.terv.huollon toiminnan kehittämiseen
Voimavarat ja yhteistoiminta-alueen toimivuus	<ul style="list-style-type: none"> - voimavarojen riittävyys suhteessa lainsäädännön vaatimukseen ja valvontatarpeeseen ja suunniteltuun toimintaan - selvitys, paljonko voimavaroja on käytetty ennalta suunniteltuihin valvontatehtäviin ja kuinka paljon muihin tehtäviin - erittelyhenkilöstövoimavarojen kohdentumisesta eri lakien mukaiseen valvontaan (VYHA)
Toiminnan kehittämistarpeet	<ul style="list-style-type: none"> - toimenpiteet, joilla tilannetta parannetaan seuraavalla toimintavuodella
Mahdolliset toiminnan tarkastamiset (Arviointi- ja ohjauksenkäynnit)	<ul style="list-style-type: none"> - hyvät käytännöt, poikkeamat, kehittämiskohteet ja korjaavat toimenpiteet (VYHA)

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi tehdään KUTI-, YHTI- ja VYHA-järjestelmien avulla ja keskusvirastojen antamien ohjeiden mukaisesti. Ympäristöterveydenhuollosta vastaava toimielintä, Ppky Selänteen ympäristölautakuntaa varten tehdään sanallinen yhteenveto valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnista, jonka lautakunta hyväksyy. Hyväksytty arviointi toimitetaan VYHA:n kautta aluehallintovirastolle vuosittain maaliskuun loppuun mennessä.

Valvontasuunnitelman arvioinnissa voitaneen tulevaisuudessa hyödyntää myös jostakin valtionhallinnon tiedonkeruujärjestelmästä (VATI-VYHA) saatavaa raporttia siitä, millaista oman yhteistoiminta-alueen valvonta on verrattuna muihin valvontayksiköihin ja valtakunnallisessa ohjelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

Valvontasuunnitelmaa hyväksyttäessä ja sen toteutumista arvioitaessa valvonnasta vastaavassa toimielimessä on syytä käydä keskustelua resursseista ja teoreettisesta valvontatarpeesta sekä valvonnan kohdistamisesta.

PPKY SELÄNTEEN TOIMIALAKOHTAISET VALVONTASUUNNITELMAT

3 ELINTARVIKEVALVONTASUUNNITELMA

3.1 Elintarvikevalvonnan tavoitteet ja sisältö

Kunnan tulee laatia säännöllistä valvontaa koskeva kunnan elintarvikevalvontasuunnitelma siten, että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista, ehkäisee terveysvaaroja ja suojaa kuluttajia taloudellisilta tappioilta. Elintarvikevalvonnan tavoitteena on varmistaa elintarvikkeiden kemiallisten ja mikrobiologisten vaarojen hallinta kaikissa niiden tuotannon, jalostuksen, valmistuksen ja muun käsittelyn vaiheissa sekä oikeat ja luotettavat elintarvikkeista annettavat tiedot ja pakkausmerkinnät. Vastuu elintarvikkeiden turvallisuudesta on toimijoilla, joilla on velvoite seurata omaa toimintaansa ja tuotteitaan omavalvonnassaan.

3.1.1 Valvontakohteiden hyväksymis- ja ilmoitusmenettely

Hyväksyminen

Elintarvikealan toimijan, joka käsittelee eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä, on haettava elintarvikehuoneiston hyväksymistä laitokseksi ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaista muuttamista. Hakemus käsitellään 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta, ellei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pitempää käsittelyä. Laitoksen vaatimustenmukaisuuden selvittämiseksi edellyttää tarkastuskäyntiä ennen hyväksymispäätöksen antamista. Laitoksen hyväksymisestä tai ehdollisesta hyväksymisestä tehdään päätös (elintarvikelaki 13 ja 15 §). Toiminnan laitoksessa saa aloittaa, jos laitos täyttää lainsäädännön sille asettamat vaatimukset (elintarvikelaki 13.5 §) ja laitos on hyväksytty.

Ilmoittaminen

Elintarvikealan toimijan on tehtävä kirjallinen ilmoitus elintarvikehuoneistosta valvontaviranomaiselle viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista. Toiminnan saa aloittaa, jos elintarvikehuoneisto täyttää lainsäädännön sille asettamat vaatimukset (elintarvikelaki 13.5 §). Ilmoitusvelvollisuus koskee myös sellaisia toimijoita, joilla ei ole varsinaista huoneistoa elintarvikkeiden käsittelyä varten, mutta jotka toimivat elintarvikeketjun osana (ns. virtuaalihuoneistot). Ilmoitus on tehtävä myös ammattimaisesta elintarvikkeiden kuljetustoiminnasta. Ilmoituksen käsittelystä annetaan toimijalle todistus. Toiminnan keskeyttämisestä, toiminnan lopettamisesta tai toimijan vaihtumisesta tulee ilmoittaa viivytyksettä valvontaviranomaiselle.

Alkutuotantopaikasta ja siellä harjoitettavasta toiminnasta on tehtävä ilmoitus ennen toiminnan aloittamista kunnan valvontaviranomaiselle (eläinten pitopaikat ilmoitetaan kunnan maa-seutuelinkeinoviranomaiselle). Toimijan on ilmoitettava myös annettujen tietojen oleellisista muutoksista, toiminnan keskeyttämisestä yli vuodeksi sekä toiminnan lopettamisesta. Elintarvikelain nojalla vähäriskiseksi määritellystä toiminnasta ei tarvitse ilmoittaa.

Elintarvikealan toimijan, joka tuottaa ituja, on haettava kunnan valvontaviranomaiselta alkutuotantopaikan hyväksymistä ennen toiminnan aloittamista. Valvontaviranomainen tekee alkutuotantopaikan hyväksymisestä päätöksen.

Kontaktimateriaalialan toimijan on ilmoitettava toimipaikastaan ja siellä harjoitettavasta toiminnasta elintarvikevalvontaviranomaiselle.

Tiedottaminen

Elintarvikelain 15 a §:n mukaan elintarvikealan toimijan on tiedotettava elintarvikkeen myynnistä ja muusta käsittelystä ilmoitetussa tai hyväksytyssä liikkuvassa elintarvikehuoneistossa niiden kuntien valvontaviranomaisille, joiden alueella toimintaa harjoitetaan.

3.1.2 Tarkastukset

Suunnitelmanmukainen viranomaisvalvonta perustuu pääsääntöisesti omavalvonnan valvontaan kaikilla aloilla, joihin elintarviketurvallisuuden vaatimuksia sovelletaan. Valvontaviranomainen määrittelee valvomiensa elintarvike- ja kontaktimateriaalialan kohteiden valvontatiheyden riskiperusteisesti vuosittaisessa valvontasuunnitelmassaan, jonka pohjalta laaditaan kohdekohtainen tarkastussuunnitelma. Tarkastuksia tehdään pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta. On kuitenkin valvontakohteita, ja valvonnallisia syitä, jolloin tarkastuksista on ilmoitettava etukäteen, jotta vastuuhenkilö on paikalla.

Oiva-järjestelmän laajentuminen vuonna 2015 siirtää suurimman osan tarkastuksista tehtäväksi ko. valtakunnallisella kriteeristöllä ja ohjeistuksella. Havainnot koostetaan määrämuotoiseen Oiva-raporttiin keskitetyn, sähköisen Oiva-järjestelmän kautta.

Yleistä tarkastuksesta ja sen sisällöstä kerrotaan yhteisessä osiossa, kohdassa 2.2.2.

Laitokseksi hyväksyttävän elintarvikehuoneiston hyväksymistarkastus

Laitoksen vaatimustenmukaisuuden selvittäminen edellyttää tarkastuskäyntiä ennen hyväksymispäätöksen antamista. Tarkastuksella varmistetaan, että tilat ja suunniteltu toiminta laitoksessa täyttävät lainsäädännön sille asettamat vaatimukset.

Hyväksymistarkastuksesta kirjoitetaan tarkastuskertomus, josta käy ilmi täyttääkö laitos hyväksymisen edellyttämät vaatimukset. Tarkastuskertomukseen kirjataan yksityiskohtaisesti ne asiat, jotka eivät täytä lainsäädännön vaatimuksia.

Ilmoitetun elintarvikehuoneiston ensimmäinen tarkastus

Ilmoituksen vastaanottamisen jälkeen valvontaviranomainen tekee elintarvikehuoneistoon ensimmäisen tarkastuksen 1, 3 tai 6 kuukauden kuluttua toiminnan aloittamisesta. Tarkastusajankohdan päättää kohdetta valvova ympäristötarkastaja toiminnan luonteen ja laajuuden perusteella. Yhteisistä perusteista neuvotellaan terveysvalvonnan yhteisissä kokouksissa. Tarkastus voidaan tehdä myös ennen ilmoitetun toiminnan aloittamista, mikäli ilmoituksen perusteella on epäiltävissä, että elintarviketurvallisuus tai kuluttajansuoja voi vaarantua.

Elintarvikehuoneistossa ensimmäisellä tarkastuskäynnillä huomioitavia asioita:

- toiminnan luonne ja laajuus vastaavat ilmoitettua
- tilat, tilojen koko ja riittävyys, sijoittelu, rakenteelliset ratkaisut ja kunto sekä huoneiston varustelu
- yleinen siisteys ja toiminnan hygienia
- todetaan, että omavalvontasuunnitelma on riittävä elintarvikehuoneistossa harjoitettavan toiminnan luonteeseen sekä laajuuteen nähden
- Oiva -järjestelmän piirissä olevat kohteet tarkastetaan järjestelmän mukaisesti

Tarkastuksesta kirjoitetaan tarkastuskertomus. Ensimmäisen tarkastuksen jälkeen toimintaa valvotaan suunnitelman mukaisin valvontakäyntein.

Toiminnassa olevan elintarvikehuoneiston tarkastus

Tarkastuksilla arvioidaan tarkastuksen sisällön kohtien (yhteisen osion kohta 2.2.2) lainsäädännön mukaisuuden täyttymistä huomioiden ilmoitetun tai hyväksytyyn toiminnan luonne. Edellä mainittujen kohtien lisäksi elintarvikehuoneiston tarkastukseen kuuluu myös tuotteiden määräjensmukaisuuden arviointia (elintarvikeparanteet, pakkausmerkinnät, kontaktimateriaalit ja laboratoriotutkimuksista saatu tieto), jäljitettävyyden toteutumisen tarkastus sekä neuvontaa ja opastusta omavalvonnan toteutumisesta ja lainsäädännön vaatimuksista.

Valvontakohteeseen suoritettavan tarkastuksen eri osa-alueita voidaan tarkastaa useampaan tarkastuskertaan jaettuna, mutta pääsääntöisesti kaikkia osa-alueita tarkastetaan vuosittain, ellei ko. kohteen tarkastustiheys ole pienempi. Oiva -järjestelmän piiriin kuuluvien kohteiden tarkastukset tehdään ko. järjestelmän arviointiohjeiden mukaisesti.

Jos elintarvikehuoneisto on perustettu toimijan kotiin, elintarvikevalvontaa tehdään asiakirjatarkastuksina, koska elintarvikehuoneistoa ei voida tarkastaa kotirauhaa rikkomatta.

Tarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus. Oiva –järjestelmän raportti noudattaa ko. ohjeistusta. Oiva –raportit julkaistaan valtakunnallisesti Oivahymy.fi –sivustolla.

3.1.3 Pakkokeinojen käyttö

Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään, jos elintarvikealan toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin elintarvikemääräysten noudattamiseksi, eivätkä muutkaan toimenpiteet toimijan velvoittamiseksi ole riittäviä. Pakkokeinoja ovat mm. erilaiset määräykset ja kiellot, uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämisuhka, haltuunotto sekä elintarvikehuoneiston hyväksynnän peruuttaminen. Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen ympäristölautakunta on delegoinut hallinnollisia pakkokeinoja koskevaa toimivaltaa viranhaltijoille elintarvikelain 32 §:n mukaisesti: *Kunnanvaltuusto voi antaa lautakunnalle tai toimielimelle oikeuden siirtää toimivaltaansa edelleen alaiselleen viranhaltijalle tai jaostolle myös tämän lain 55–60 §:ssä tarkoitettujen hallinnollisten pakkokeinojen osalta.*

Määräysten antamiseen liittyy asianosaisen hallintolain mukainen kuuleminen, ellei kyseessä ole kiireellisiä toimia vaativa tilanne, eikä kuulemista voida suorittaa. Hallinnollisten pakkokeinojen käytössä noudatetaan Eviran ohjeistusta.

3.2 Elintarvikevalvonnan valvontakohteet

Valvontaviranomaisella tulee olla ajantasaiset tiedot kaikista alueensa elintarvikevalvontakohteista (EL 83 §). Näitä ovat:

- ilmoittamista tai hyväksyntää edellyttävät elintarvikehuoneistot, mukaan lukien ns. virtuaalihuoneistot, liikkuvat elintarvikehuoneistot ja kuljetustoiminta
- liikkuvat elintarvikehuoneistot, joista on jo tehty ilmoitus toiselle paikkakunnalle ja joiden saapumisesta valvontaviranomaisen alueelle tiedotetaan valvontaviranomaiselle; liikkuva elintarvikehuoneisto merkitään kuitenkin rekisteriin vain siinä valvontayksikössä, joka on hyväksynyt ko. huoneiston tai käsitellyt ko. huoneistosta tehdyn ilmoituksen.
- toimijat, jotka valmistavat tai saattavat markkinoille elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia materiaaleja ja tarvikkeita (kontaktimateriaalialan toimijat)
- ilmoittamista edellyttävät elintarvikkeiden alkutuotantopaikat

Elintarvikevalvontakohteet on kirjattu KUTI-kohderyhmätunnuksia käyttäen Tarkastaja-ohjelmaan. Elintarvikevalvonnan valvontakohteiden kohderyhmittäiset lukumäärät on esitetty liitteessä 1.

3.3 Elintarvikevalvonnan tarkastussuunnitelma

Elintarvikevalvonta on pääasiassa riskiperusteista. Riskiperusteisuudesta poiketaan silloin, kun esimerkiksi EU- vaatimukset edellyttävät muuta. Valvontakohteiden riskiluokittelussa käytetään apuna Eviran uutta riskiluokitusmallia. Elintarvikevalvontaa suunnataan enemmän sellaisiin kohteisiin, joissa ilmenee elintarviketurvallisuuteen liittyviä riskejä. Vastaavasti valvontaa pyritään keventämään kohteissa, joissa tällaisia riskejä ei ole tai joissa ne ovat vähäisiä tai hallinnassa.

Tarkastustiheys määräytyy lähtökohtaisesti kohteen Eviran ohjeistuksen mukaisen riskiluokan, ja kokoluokan mukaan. Aiemmat valvontakokemukset voivat vaikuttaa 50 % tarkastustiheyttä nostavasti tai vähentävästi.

Riskiperusteisuuden tarkoituksena on lisätä jouston mahdollisuutta lainsäädäntöä sovellettaessa ja parantaa valvonnan vaikuttavuutta. Riskejä arvioitaessa on otettava huomioon harjoitettavan toiminnan luonne ja laajuus, omavalvonnan toimivuus sekä elintarvikkeeseen liittyvät muut elintarviketurvallisuuteen ja kuluttajansuojaan vaikuttavat seikat.

Elintarvikevalvonnan kohderyhmittäiset valvontakohteiden lukumäärät, tarkastustiheydet ja tarkastuksiin käytettävä aika on esitetty liitteessä 1.

3.4 Elintarvikevalvonnan näytteenottosuunnitelma

Evira suosittelee viranomaisnäytteenoton suuntaamista ennen kaikkea hyvin suunniteltuihin patogeeniprojekteihin. Vuoden 2016 aikana osallistutaan Eviran suunnittelemaan valtakunnalliseen viipaloitujen juustojen patogeeniprojektiin. Projektissa kartoitetaan *Listeria monocytogenes* ja *Salmonella sp.* -bakteerien esiintymistä viipaloituissa juustoissa.

Taulukko 4. Projektinäytteenotto vuonna 2016.

Näyte- tyyppi	Kohde	Näyte	Näyte- määrä/ kohde	Näytemäärä yht kpl/v	Analyysit
Elintarvike	Vähittäismyymälä	viipaloitu juusto/ vähittäismyynti- pakkaus	1-3	8-24	<i>Listeria monocytogenes</i> ja <i>Salmonella sp.</i>
Elintarvike	Suurkeittiö	viipaloitu juusto/ suurtalous- pakkaus	1	4	<i>Listeria monocytogenes</i> ja <i>Salmonella sp.</i>

Mikrobikriteeriasetuksen mukaan elintarvikealan toimijoiden on varmistettava, että elintarvikkeet täyttävät asetuksen vaatimukset. Yksittäisten toimijoiden omavalvonnan toimivuuden todentamiseksi Evira suosittelee pistokoeluonteista näytteenottoa. Vuonna 2016 jatketaan pintapuhtausnäytteenottoa Luminometrillä. Suunnitellut näytemäärät on esitetty taulukossa 5. Muiden viranomaisnäytteiden tarve arvioidaan tilanteen mukaan. Näytteenottoon vaikuttavat toimijan näytteenottosuunnitelma, sen kattavuus ja toteutuminen sekä omavalvontanäytteiden tulokset tai tarkastuskäynneillä todetut epäkohdat. Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen on näissä tapauksissa maksullista. Toimijoiden näytteenottovaatimukset ja -suositukset on kuvattu Eviran ohjeessa 10501/1 Elintarvikkeiden mikrobiologiset vaatimukset.

Taulukko 5. Elintarvikevalvonnan näytteenottosuunnitelma 2016 (muiden kuin hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen osalta)

Näytetyyppi	Kohderyhmä	Näyte	Näyte- määrä/ kohde	Näyte- määrä yht kpl/v	Analyysit
Puhtausnäyte	Myymälät	Esim. kalankäsittely- tai jauhelihan valmistuspiste	3	15	Luminometrimittaus
Puhtausnäyte	Tarjoilupaidat	Helposti pilaantuvan ruuan käsittelypiste	3	60	Luminometrimittaus

Hyväksytyille eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevälle laitokselle (kala-ala) laaditaan vuosittain laitoskohtainen näytteenottosuunnitelma. Myös muiden kohteiden osalta voidaan laatia riskiperusteisesti suunnitelma näytteenotosta omavalvonnan toimivuuden valvomiseksi.

Mahdollisiin ruokamyrkytyspäilyihin ja asiakasvalituksiin liittyviä tutkimuksia tehdään tarvittaessa. Näytteenoton ja analysoinnin maksaa näissä tapauksissa pääsääntöisesti valvontayksikkö.

Käytettävät laboratoriot on kerrottu valvontasuunnitelman yhteisessä osiossa.

3.5 Elintarvikevalvonnan painopisteet ja valvontaprojektit

Vuoden 2016 painopisteenä Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen elintarvikevalvonnassa on ns. Oiva-tarkastusten jatkaminen mahdollisimman yhdenmukaisina koko toiminta-alueella. Lisäksi huomiota kiinnitetään valvottavien kohteiden uuden riskiluokituksen mukaisen valvontatiheyden toimeenpanoon.

Elintarvikkeiden alkutuotannon osalta pyritään suorittamaan hygieniavalvontaa tiloilla, joista toimitetaan raakamaitoa kuluttajien käyttöön.

LIITE 1. Elintarvikevalvontakohteiden lukumäärä ja tarkastustiheys 2016

4 TERVEYDENSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA

4.1 Johdanto

Terveydensuojelulain tarkoituksena on ylläpitää ja edistää väestön ja yksilön terveyttä. Lain tavoitteena on myös ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa terveyshaittaa.

4.2 Valvontakohteiden hyväksymis- ja ilmoitusmenettely

Terveydensuojelulain valvontakohteet vaativat joko viranomaisen hyväksynnän tai ovat ilmoituksenvaraisia. Terveydensuojeluviranomainen tekee hakemuksesta tai ilmoituksesta päätöksen, jolloin toiminta pääosin tulee suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

Terveydensuojelulain mukainen ilmoitus on ennen toiminnan aloittamista tehtävä seuraavista toiminnoista:

- työtilan, jonka käytöstä voi aiheutua terveyshaittaa, tai terveydellisiltä vaikutuksiltaan siihen rinnastettavan toiminnan sijoittamisesta asuinrakennukseen tai alueelle, jossa on asuinhuoneistoja (esim. pesula, maalaamo tai kirjapaino);
- julkisen huvi-, kokoontumis- tai majoitushuoneiston perustamisesta tai käyttöönotosta*;
- yleiseen käyttöön tarkoitetun saunan, uimahallin, uimarannan taikka uimalan tai kylpylän perustamisesta tai käyttöönotosta;
- eläinten pitoon tarkoitetun rakennuksen tai aitauksen sijoittamisesta tai käyttöönotosta asema-kaava-alueelle.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa (167/2003) on säädetty, että ilmoitus on tehtävä myös seuraavista huoneistoista ja laitoksista:

- koulu tai oppilaitos;
- päivä-, lasten- tai vanhainkoti*;
- parturi, kampaamo, kauneushoitola tai muu huoneisto, jossa harjoitetaan ihonkäsittelyä tai -hoitoa;
- sellainen kuntosali tai muu liikuntatila, jonka käyttöoikeutta ei ole rajoitettu;
- hautausmaa tai hautapaikka;
- muut vastaavat laitokset tai huoneistot, joissa harjoitetusta toiminnasta saattaa aiheutua käyttäjälle terveyshaittaa.

*Valvira, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, on laatinut soveltamisohjeen terveydensuojelulain 13 §:n mukaisesta ilmoitusvelvollisuudesta koskien huvi-, kokoontumis- ja majoitushuoneistoja sekä sosiaalialan laitoksia.

Terveydensuojelulain mukaista hyväksymistä on haettava talousvettä toimittavalle laitokselle. Talousvettä ei saa toimittaa ennen kuin laitos on hyväksytty. Toiminnan hyväksymistä on haettava myös, jos vedenottoa tai vedenkäsittelyä olennaisesti laajennetaan tai muutetaan taikka veden laadussa tai jakelussa tapahtuu toimitettavan talousveden laadun kannalta olennaisia muutoksia. Toimintaa ei saa muuttaa ennen kuin hakemus on hyväksytty.

4.3 Suunnitelmallisen valvonnan kohteet

Ilmoituksenvaraiset tai hyväksymismenettelyn piiriin kuuluvat kohteet kuuluvat pääsääntöisesti suunnitelmallisen valvonnan piiriin. Suunnitelmallista valvontaa on kuitenkin yksinkertaistettu aikaisemmasta ja sen piiristä on poistettu sellaiset ilmoituksenvaraiset kohteet, joissa oleskelu on lyhytaikaista ja jotka todennäköisesti eivät aiheuta terveyshaittaa. Ilmoituksen varaisista kohteista seuraavat on poistettu suunnitelmallisen valvonnan piiristä:

- eläinten pitoon tarkoitettu rakennus tai aitaus asemakaava-alueella tai muulla vastaavalla alueella
- bingohallit, pelisalit ja -kasinot, tanssisalit ja -lavat
- kirkot, merimieskirkot sekä muut uskonnollisten yhdistysten tilat
- luentosalit ja auditoriot muualla kuin koulujen tai oppilaitosten yhteydessä
- teatterit, elokuvateatterit, ooppera- ja konserttisalit, sirkukset, baletti-, ja juhlahuoneistot sekä muut esityksiin ja tapahtumiin tarkoitettut sisätilat
- muut kokoontumis- ja juhlahuoneistot
- työtilat asuinrakennuksessa tai alueella, jossa on asuinhuoneistoja
- parturi- ja kampaamotoiminta
- hautausmaat, yksityiset hautapaikat ja eläinten hautausmaat
- muut vastaavat laitokset tai huoneistot, joissa harjoitetusta toiminnasta todennäköisesti ei aiheudu käyttäjälle terveyshaittaa

Näiden kohteiden valvontaa tehdään yhteydenottojen perusteella. Nämä yllättävät valvontatapaukset ovat ensisijaisia suhteessa säännölliseen valvontaan sillä yleensä niiden taustalla on terveyshaittaepäily.

Sosiaali- ja terveysministeriön antaman lausunnon mukaan suunnitelmallisen valvonnan ulkopuolelle jää myös kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa harjoitettava Tsl:n 13§:n mukainen toiminta. Mikäli kotona tehtävästä terveydensuojelulain mukaisesta ilmoitusvelvollisesta toiminnasta on aiheutunut tai epäillään aiheutuvan terveyshaittaa, voi viranomaisen asukkaan luvalla tehdä tarkastuksen kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin. Kotirauhan piiriin kuuluvana tilana ei pidetä sellaista tilaa, jossa on erillinen sisäänkäynti ja tilat on rajattu kotirauhan piiriin kuuluvan alueen ulkopuolelle.

Suunnitelmaan kuulumattomia tarkastuksia ovat myös huoneistojen käyttöönotto- yms. tarkastukset, jotka sisältyvät valvontakohteen lupaprosessiin. Tarkastuksia tehdään joko ennalta ilmoittamatta tai sopimalla tarkastusaika. Tarkastuksesta ilmoittaminen ei saa vaarantaa tarkastuksen tarkoituksen toteutumista.

4.4 Tarkastuksen sisältö

Tarkastuksen tavoitteena on selvittää terveysvaaran tai -haitan esiintyminen, eli aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaittaa voi syntyä. Tarkastuksessa annetaan haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi tarpeelliset ohjeet, toimenpidekehotukset ja määräykset. Tarkastukseen liittyy aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa jatkotutkimuksia varten.

Ennen tarkastusta käydään läpi muun muassa:

- Terveydensuojelun valvontaohjeisto osoitteessa:
http://www.valvira.fi/ohjaus_ ja_valvonta/ymparistoterveydenhuolto/ymparistoterveydenhuollon_laatuja_rjestelma_-_terveydensuojelun_valvontaohjeisto
- valvontakohtetta koskevat asiapaperit ja mahdolliset lupaehdot
- mahdolliset valvontakohteelle annetut huomautukset tai määräykset
- valvontakohteesta otettujen viranomaisnäytteiden tutkimustulokset
- mahdolliset edellisen tarkastuksen jälkeen kirjatut valitukset tms.

Valvontakohteessa tarkastetaan muun muassa:

- onko toiminta myönnetyn luvan mukaista
- tilojen, laitteiden ja välineiden kunto ja puhtaus
- henkilökunnan työskentelytavat ja mahdollisten riskien hallinta
- henkilökuntaa koskevien vaatimusten toteutuminen, mm. osaamistodistukset

Valvontakohteen tarkastuksessa voidaan kohteen eri osa-alueiden tarkastukset tehdä tarvittaessa useammalla tarkastuskerralla. Pääsääntöisesti kaikki toimintaan kuuluvat osa-alueet tarkastetaan valvontasuunnitelmaan kuuluvan tarkastuksen yhteydessä, varsinkin silloin, jos kohteessa käydään enintään kerran vuodessa.

4.5 Tarkastustiheydet

Perustarkastustiheytenä pidetään Valviran valtakunnallisessa terveydensuojelun valvontaohjelmassa antamia suosituksia. Terveydensuojelulain mukaiset, suunnitelmallisen valvonnan kohteet on jaettu kolmeen riskiluokkaan, joiden perusteella määräytyy valvontakohtetyypin yleinen tarkastustiheys:

- Luokkaan 3 kuuluvat kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa esimerkiksi, kun altistuvien määrä on suuri, toiminta on herkkää häiriöille, vaikutukset terveyteen ovat merkittäviä ja altistusaika on pitkä (korkea riski).
- Luokkaan 2 kuuluvat kohteet, joissa on mahdollista, että toiminnasta voi aiheutua terveys- tai viihtyvyyshaittaa (keskisuuri riski).
- Luokkaan 1 kuuluvat kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta ei aiheudu terveys- ja viihtyvyyshaittaa, kun toimintoja on vähän, ne ovat rajoitettuja, altistuvien määrä on pieni, terveysvaikutukset eivät ole merkittäviä, toiminta ei ole herkkää häiriöille ja altistusaika on lyhyt (matala riski).

Valvontakohtekohtaista tarkastustiheyttä voidaan lisätä tai vähentää enintään puoleen perustarkastustiheydestä riskinarvioinnin perusteella. Riskinarvioinnissa otetaan huomioon mm. altistuvien ihmisten määrä, erityisryhmät, altistava tekijä, altistuksen kesto tai toistuvuus, valvontahistoria, toiminnanharjoittajan asiantuntemus ja toiminnan toteutuminen hyväksymispäätöksen tai ilmoituksen mukaisesti. Jos perustarkastustiheydeksi on määriteltä vähemmän kuin 0,5 (tarkastus joka toinen vuosi), tarkastustiheyttä ei voi vähentää puoleen. Kulloinkin painopisteinä olevat kohteet tarkastetaan aina sinä ajanjaksona, jolloin ne ovat painopisteinä. Kohteilla, joita ei tunneta ennestään, noudatetaan perustarkastustiheyttä, kunnes riskinarviointi voidaan tehdä. Terveydensuojeluvallontakohteiden lukumäärä ja tarkastustiheys 2015–2019 on esitetty liitteessä 2.

4.6 Muut tarkastukset

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi on huomioitava muut terveydensuojelulain mukaiset tarkastukset. Muihin tarkastuksiin kuuluvat valvontakohteen lupahakemukseen tai hakemuksen käsittelyyn liittyvät toimintaan liittyvät ennakkotarkastukset, käyttöönottotarkastukset tai toimijan vaihtumiseen liittyvät tarkastukset. Näihin tarkastuksiin kuuluvat myös terveyshaitan selvittämiseksi tehtävät tarkastukset asunnoissa, kouluissa, päiväkodeissa ja muissa samankaltaisissa kohteissa. Myöskään talousvesiepidemian selvittämiseksi tehtävät tarkastukset eivät kuulu suunnitelmalliseen valvontaan. Valitusten ja muiden viranomaisten valvontapyyntöjen vuoksi voidaan tehdä tarkastuksia, jotka eivät kuulu suunnitelmalliseen valvontaan.

4.7 Pakkokeinojen käyttö

Kunnan terveydensuojeluviranomaisella on oikeus antaa yksittäisiä kieltoja tai määräyksiä, jotka ovat välttämättömiä terveyshaitan poistamiseksi tai sen ehkäisemiseksi. Mikäli terveydensuojelulain 51 §:ssä tarkoitettu terveyshaitta ulottuu laajalle alueelle tai muutoin on erityisen merkityksellinen, Valvira voi antaa määräyksiä, jotka ovat välttämättömiä terveyshaitan poistamiseksi tai sen syntymisen ehkäisemiseksi. Mikäli määräyksiä tai kieltoja ei noudateta, valvontaviranomainen voi velvoittaa asianomaista ryhtymään toimenpiteisiin. Aluehallintovirasto tai kunnan terveydensuojeluviranomainen voi tehostaa tämän lain nojalla antamaansa kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai uhalla.

Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen ympäristölautakunta on delegoinut hallinnollisia pakkokeinoja koskevaa toimivaltaa viranhaltijoille terveydensuojelulain 7 §:n mukaisesti.

4.8 Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

4.8.1 Suunnitelmallinen näytteenotto

Talousoveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista säädetään isojen vesilaitosten osalta Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) asetuksessa 461/2000 ja muutos (STMa) 442/2014 ja pienten vesilaitosten laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista STM:n asetuksessa 401/2001.

Vesilaitos päivittää valvontatutkimusohjelmansa vähintään viiden vuoden välein, tarvittaessa useamminkin yhteistyössä valvontaviranomaisen kanssa. Vesilaitoskohtaisessa valvontatutkimusohjelmassa kuvataan vesilaitoksen käyttötarkkailu- ja viranomaisnäytteenotto. Kaikesta näytteenotosta huolehtii pääsääntöisesti vesilaitoksen tai laboratorion koulutettu näytteenottaja. Mikäli valvontatutkimusohjelman mukaisesti otetussa talousvesinäytteessä ilmenee laatusuosituksen- tai vaatimusten ylitys, on siitä ilmoitettava terveydensuojeluviranomaiselle. Vesilaitoksen koulutettu näytteenottaja, muu sopimuksen mukainen näytteenottaja tai ympäristötarkastaja ottaa uusintanäytteet ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin.

Uima-allasveden laatuvaatimuksista ja näytteenotosta on säädetty STM:n asetuksessa (315/2002). Mikäli allasveden laatu ei täytä sille asetettuja vaatimuksia, ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin ja otetaan uimavedestä uusintanäyte. Uima-allasvesien näytteet otetaan viranomaisen toimesta (taulukko 6).

Uimarantavesien laatuvaatimuksista ja näytteenotosta säädetään EU-rantojen osalta STM:n asetuksessa (177/2008) ja pienten yleisten uimarantojen ja muiden uimarantojen osalta STM:n asetuksessa (354/2008). Uimarantavesien näytteenotosta vastaa viranomainen (taulukko 6).

Taulukko 6. Uimavesien näytteenottosuunnitelma 2016.

Näyte- tyyppi	Kohde	Kohteiden lkm	Näyte- määrä/ kohde/ vuosi	Näyte- määrä yht. kpl/v	Analyysit
Uima- allasvesi	Uimahallit	4	4-20	43	Heterotrofinen pesäkeluku 22 °C, Heterotrofinen pesäkeluku 36°C, Pseudomonas aeruginosa, Sameus, pH-arvo, sidottu kloori, vapaa kloori, (nitraatti, KmNO ₄ -luku, urea, trihalometaanit)
Uimaranta- vesi	EU- uimaranta	1	5	5	E.coli, suolistoperäiset enterokokit, pH
Uimaranta- vesi	Pienet yleiset uimarannat	9	3	27	E.coli ja suolistoperäiset enterokokit
Uimavesi	Talviuinti- paikat	3	1	3	E.coli ja suolistoperäiset enterokokit

Puhtausnäytteitä voidaan ottaa puhtaanapidon toimivuuden tarkistamiseksi eri valvontakohteiden (esimerkiksi yleiset saunat ja niiden pesu- ja wc-tilat sekä kauneushoitolat ja muut ihonkäsittelytilat) valvontasuunnitelman mukaisen tarkastuksen yhteydessä. Tällöin näytteenotosta aiheutuneet kustannukset laskutetaan toimijalta.

4.8.2 Muu näytteenotto

Valvontasuunnitelman mukainen tarkastus voi sisältää myös ilmanvaihtoon, lämpötiloihin ja rakennekosteuteen liittyviä alustavia mittauksia. Terveydensuojelun valvontakohteiden osalta voidaan joutua selvittämään myös sisäilman laatua näytteenotoilla ja mittauksilla. Sisäilman terveyshaitan selvittämiseen kuuluvat tutkimukset tai näytteenotot ohjataan ostamaan kyseiseen toimintaan erikoistuneelta yritykseltä. Tutkimuksessa käytetyt menetelmät tulee hyväksyttävä ennakolta valvontaviranomaisella. Ulkopuolisella asiantuntijalla tulee olla terveydensuojelulain (763/1994) 49 § mukaisesti tarvittava asiantuntemus ja pätevyys. Mahdolliset tutkittavat näytteet tulee tutkituttaa terveydensuojelulain (763/1994) 49 a § mukaisesti Elintarviketurvallisuusviraston (Evira) hyväksymässä laboratorioissa. Viranomaisen toimesta voidaan ottaa näytteitä myös yksityisistä kaivoista, jolloin asiakas vastaa näytteenotto-, lähetys- ja analysointikustannuksista.

4.9 Suunnitelmallisen valvonnan painopistealueet (Valviran ohjeen mukaan)

Taulukko 7. Valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman painopisteet 2015-2019.

Kohde	2015–2019 Terveydensuojelun painopisteet
Talousvesi	Valvontatutkimusohjelman päivittäminen sekä valvonnan ja näytemäärien saattaminen asetuksen mukaiseksi Valvontayksikön oman vesihuollon erityistilannesuunnitelman laatiminen
Kauneushoitola tai muu ihonkäsittely	Ihon läpäisevien toimintojen valvominen (esim. tatuointi, kuppaus)
Terveydellisten olojen valvonta	Laadukkaat sisäilmaselvitykset: Edistetään ulkopuolisten asiantuntijoiden hyödyntämistä sisäilmaselvityksissä (koulut, päiväkodit ja yksityiset asunnot) Koulujen yhteistarkastukset eri tahojen kanssa
Sidosryhmät	Terveydensuojelun huomioiminen suunnittelussa ja päätöksenteossa (kaava, ympäristölupa jne.)

Talousveden valvontaa kohdennetaan valtakunnallisen valvontaohjelman painopistealueiden mukaisesti valvontaohjelman erityistilannesuunnitelman päivittämiseen.

Kauneushoitoloiden ja muiden ihon käsittelyyn tarkoitetut kohteet on tarkastettu pääosin vuonna 2013. Kauneushoitolat ja tatuointipaikat tarkastetaan ohjelmakaudella 2015-2019 valvontasuunnitelman mukaisesti.

Koulujen, päiväkotien ja yksityisasuntojen sisäilmaan liittyvät tutkimukset ja näytteenotot ohjataan tilaamaan ko. alaan erikoistuneilta yrityksiltä tai henkilöiltä. Koulujen tarkastuksille osallistuvat työterveys- ja kouluterveydenhoitaja, kiinteistöstä vastaava, koulun rehtori/johtajaopettaja, tarvittaessa muu työntekijöiden edustaja sekä terveysvalvonnan edustaja.

Uusi ympäristönsuojelulaki (voimaan 1.9.2014) muutti ympäristölupahakemusten käsittelyä ja päätösten valmistelua siten, että lausunnon pyytäminen sijaintikunnan terveydensuojeluviranomaiselta muuttui ehdottamaksi, kun ennen lupaviranomainen on voinut harkita, milloin terveydensuojeluviranomaisen lausunto pyydetään. Lausunnon pyytämisestä ja antamisesta on sovittu Peruspalvelukuntayhtymä Selänteen ympäristönsuojeluviranomaisen kanssa.

4.10 Projektit

Ohjelmakauden 2015-2019 aikana tullaan toteuttamaan radon-projekti. Radon pitoisuuksia tullaan tutkimaan asuntojen ja talojen sisäilmasta. Projekti tullaan toteuttamaan vapaaehtoisuusperiaatteella eli projektiin voivat ilmoittautua ne asukkaat, jotka haluavat osallistua projektiin. Projektiin on suunniteltu osallistuvan noin 50 taloa ja/tai asuntoa. Projektin lopuksi tuloksista laaditaan yhteenveto sekä lehdistötiedote. Projekti toteutetaan yhteistyössä Peruspalvelukuntayhtymä Kallion sekä Ympäristöpalvelut Helmen ympäristöterveydenhuollon kanssa.

LIITE 2. Terveydensuojelulain mukaisten kohteiden lukumäärä ja tarkastustiheys 2016

5 TUPAKKA- JA LÄÄKELAIN VALVONTASUUNNITELMA

5.1 Tupakkalain valvonnan tavoitteet

Tupakkalaki (693/1976) ja asetus toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi (225/1977) ohjaavat tupakkavalvontaa. Tupakkalain mukaisen valvonnan tarkoituksena on vähentää tupakoinnin aiheuttamia terveyshaittoja. Erityisesti alle 18 -vuotiaiden altistumista tupakansavulle pyritään vähentämään.

Valvira ohjaa aluehallintovirastoja ja kuntia niille tupakkalain perusteella kuuluvien tehtävien hoitamisessa. Aluehallintovirasto ohjaa kuntia tupakkalain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten toimeenpanossa aluehallintoviraston alueella.

5.2 Tupakkalain valvonnan sisältö

5.2.1 Lupamenettely

Tupakkatuotteita saa myydä tai muutoin luovuttaa vain myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän vähittäismyyntiluvan perusteella. Liikennevälineessä tapahtuvaan tupakkatuotteiden myyntiin luvan myöntää luvanhakijan kotikunta.

Tupakkatuotteiden vähittäismyyntilupa myönnetään kirjallisesta hakemuksesta myyntipaikkakohtaisesti, jos hakija on esittänyt hyväksyttävät laissa mainitut asiapaperit ja selvitykset. Myyntiluvasta peritään hyväksytyyn taksan mukainen maksu. Tupakkatuotteiden vähittäismyyntiluvan haltijalta peritään vuosittainen myyntipistekohtainen valvontamaksu.

5.2.2 Tupakkalain mukaiset tarkastukset

Tupakkalain 17§:n mukaan kunnan tulee omasta aloitteestaan tai tehtyjen ilmoitusten perusteella suorittaa tupakkatuotteiden varastointi- ja myyntipaikkojen tarkastuksia sekä valvoa tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myyntiä ja sijoittelua myyntipisteessä, tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden mainontaa ja muuta myynninedistämistoimintaa samoin kuin tupakointikieltojen ja -rajoitusten noudattamista toimialueellaan. Ohjelmakaudelle 2015–2019 on tupakkalain suunnitelmallisesta valvontaa yksinkertaistettu ja suunnitelmallisen valvonnan piiristä on poistettu sellaiset kohdetyypit, joissa tupakointi on tupakkalain perusteella kielletty (esim. täysin savuttomat ravintolat, päiväkodit, oppilaitokset ja virastot). Tupakkalain suunnitelmallisen valvonnan yksinkertaistamisen johdosta mahdollisesti vapautuva resurssit on jatkossakin kohdistettava tupakkalain valvontaan.

Tupakkalain toteutumista voidaan valvoa samalla, kun valvontakohteeseen kohdistetaan muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa. Esimerkiksi elintarvikemyymälöihin ja kioskeihin kohdistuvan elintarvikelain valvonnan yhteydessä on luontevaa yhdistää myös tupakkalain ja lääkelain perusteella nikotiinikorvausvalmisteiden valvontaa. Suunnitelmallisen valvonnan piiristä poistuneiden kohdetyyppien osalta tupakkalain toteutumista valvotaan muun ympäristöterveydenhuollon valvonnan yhteydessä.

5.3 Tupakkalain mukaiset pakkokeinot

Kunnan viranomaisen voi tapauskohtaisesti harkita, riittääkö tupakkalain vastaisen toiminnan seuraamukseksi rikkomuksen tai laiminlyönnin toteaminen, opastaminen ja kehoitus korjata tilanne. Jos tämän ei katsota riittävän, kunnan antama kielto ja uhkasakko ovat mahdollisia toimenpiteitä lainvastaisen toiminnan lopettamiseksi. Lisäksi tupakkalain muutoksella (984/2008) laajennettiin kunnan keinoja puuttua tupakkalain vastaiseen toimintaan kirjallisella huomautuksella ja varoituksella. Kun kunta kieltää säännösten vastaisen toiminnan, kunta voi tupakkalain 17§:n 2 momentin mukaan ilmoittaa asiasta

- viralliselle syyttäjälle, jos kysymys on esim. 10, 10b, 10d tai 11§:n vastaisesta menettelystä

- Valviralle, jos on kysymys esim. 7,7a,8 ja 9§:n vastaisesta menettelystä

Kunta voi ilmoittaa tupakkalain säännösten rikkomisesta viralliselle syyttäjälle ilman erillisen määräajan asettamista, jos kunta katsoo sen perustelluksi.

5.4 Valvontakohteet

Tupakkalain suunnitelmallisen valvonnan kohteita ovat tupakointitilalliset ravintolat, tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myyntipaikat ja tupakkatuotteiden tukkumyyntipaikat. Tarkastustiheyksissä ja tarkastukseen käytettävässä ajassa noudatetaan Valviran antamia ohjeita. Tarkastustiheys perustuu Valviran laatimaan riskinarviointiin.

Ohjelmakauden aikana tarkastuksia voidaan lisäksi tarvittaessa kohdentaa riskinarvioinnin perusteella, mikäli valvontakohteella on riskejä lisääviä tekijöitä. Tällaisia voivat olla esimerkiksi:

- valvontahistoriasta ilmenevät aiemmat rikkomukset taikka muulla tavoin ilmenevä kielteinen tai piittaamaton suhtautuminen tupakkalain säännöksiin
- omavalvonnan puutteellisuus
- myyntitilan läheisyys suhteessa oppilaitoksiin tai muihin alle 18-vuotiaiden suosimiin paikkoihin
- tietty ajankohta (koulun alkaminen syksyllä)
- tupakansavulle altistuvien ihmisten suuri määrä ja mahdollinen erityisryhmä (lapset, nuoret, vammaiset, sairaat)

Tupakkalain valvontakohteiden lukumäärä, suunnitellut tarkastustiheydet ja tarkastuksiin keskimäärin käytettävä aika on esitetty liitteessä 3.

5.5 Valvonnan painopisteet ja projektit

Valvira ohjaa valtakunnallisesti valvonnan painopisteitä esittämällä vuosittaisia tai useampivuotisesti toteutettavia teemoja tupakkalain valvonnan painopisteiksi. Tupakkalain valvonnan painopisteet vuosina 2015–2019 on esitetty alla.

- Vuosina 2015–2017 tupakan vastikkeiden ja tupakkajäljitelmiä mainonnallisen esillepanon valvonta.
- Vuosina 2016–2017 tupakkalain säännösten noudattaminen ulkoalueilla järjestettävissä yleisissä tilaisuuksissa.

Tupakkalakiin on tulossa muutoksia viimeistään vuonna 2016. Tämän vuoksi tupakkalain valvontaa koskevat mahdolliset valtakunnalliset valvontaprojektit järjestetään valvontaohjelmakauden 2015-2019 loppupuolella.

LIITE 3. Tupakkalain mukaisten kohteiden lukumäärä ja tarkastustiheys 2016

5.6 Nikotiinikorvaushoitotuotteiden myynnin valvonta

5.6.1 Valvonnan tavoitteet

Tupakasta vieroituksen edistämiseksi lääkelakia (395/1987) on muutettu vuonna 2006, jolloin kunnille tuli uutena tehtävänä toimia nikotiinikorvaushoitoon tarkoitettujen itsehoitovalmisteiden lupa- ja valvontaviranomaisena. Aikaisemmin vain apteekit ovat saaneet myydä edellä mainittuja tuotteita. Muutoksen myötä nikotiinikorvausvalmisteita voidaan luvanvaraisesti myydä tupakkaa myyvissä kaupoissa, kioskeissa ja huoltoasemilla. Nikotiinikorvaushoitoon tarkoitettujen lääkevalmisteiden myyntipaikkojen lukumäärän laajentamisella on tarkoitus parantaa tupakoinnin lopettamista haluavien mahdollisuutta saada tällaisia tupakoinnin lopettamista helpottavia lääkevalmisteita ja siten edistää terveyttä.

5.6.2 Lupamenettely

Läkelain (395/1987) 54a §:n mukaan kunnat myöntävät nikotiinikorvausvalmisteiden vähittäismyyntiluvat myymälöille ja kioskeilla ja valvovat valmisteiden myyntiä. Läkelain mukaisten vähittäismyyntilupien myöntämisestä peritään taksan mukainen maksu.

5.6.3 Tarkastusten sisältö ja tiheys

Viranomaisen tulee lääkelain mukaan omasta aloitteestaan ja tehtyjen ilmoitusten perusteella tarkastaa nikotiinikorvausvalmisteiden varastointi- ja myyntipaikkoja sekä valvoa nikotiinikorvausvalmisteiden myyntiä. Jos tarkastuksessa tai muutoin havaitaan lääkelain tai sen nojalla annettujen säädösten vastaista toimintaa, valvontaviranomaisen tulee kieltää toiminta ja määrätä säännösten vastainen toiminta lopetettavaksi.

Nikotiinikorvausvalmisteiden myynnin valvonnassa tarkastetaan mm.:

- elinkeinonharjoittajan lupa myydä nikotiinikorvausvalmisteita
- kirjallinen omavalvontasuunnitelma
- valmisteiden sijoittelu myyntipaikassa
- valmisteiden säilytysolosuhteet sekä viimeiset myyntipäivät

Valvontakohteille tehdään tarkastuksia kerran vuodessa muun valvonnan yhteydessä. Apteekkeihin tarkastuksia tehdään harvemmin.

6 KULUTTAJATURVALLISUUDEN VALVONTASUUNNITELMA

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen (HE46/2015vp) kuluttajaturvallisuuslain muuttamisesta siten, että nykyinen kuntien suorittama kuluttajaturvallisuusvalvonta valtiollistettaisiin. Lain on tarkoitus tulla voimaan 1.5.2016. Tästä syystä kuntia on ohjeistettu olemaan tekemättä kuluttajaturvallisuuden valvontasuunnitelmaa vuodelle 2016.

ELINTARVIKEHUONEISTOT		EVIRA					SELÄNNE	
E-kohderyhmä	Kohderyhmän nimi	Valvontakohteiden lkm yhteensä	Valtakunnallinen tarkastustiheys-suositus	Tarkastukseen käytettävä aika -suositus (h) / kohde	Vuosittaisten tarkastusten määrä suositusten mukaan	Valvontaan käytettävä aika (h) yhteensä	Tarkastusten määrä vuonna 2016 riskinarviointi huomioiden	Valvontaan käytettävä aika (h) vuonna 2016 riskinarviointi huomioiden
E1002.10	Tuoreiden kalastustuotteiden käsittely	1	2	3	2	6	2	6
E1004.20	Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia	2	0,5	2	1	2	0	0
E1004.30	Ruoka- ja kahvileipien valmistus	2	0,4	2	0,8	1,6	0	0
E1004.50	Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	3	0,4	2	1,2	2,4	0	0
E1004.60	Pakkaamotoiminta, vähäistä kauppakunnostusta	1	0,35	1	0,35	0,35	0	0
E1005.40	Muiden elintarvikkeiden valmistus	1	0,5	2	0,5	1	0	0
E1006.130	Elintarvikkeiden vähittäismyynti	38	0,5	2	19	38	16	38
E1006.90	Ulkomyynti	2	0,16	1	0,32	0,32	0	0
E1008.10	Ravintolatoiminta	21	0,8	2,5	16,8	42	11	31
E1008.20	Grilli- ja pikaruokatoiminta	5	0,5	2	2,5	5	2	5
E1008.30	Kahvilatoiminta	16	0,4	1,4	6,4	8,96	3	5
E1008.40	Pubitoiminta	3	0,35	1	1,05	1,05	0	0
E1008.50	Suurtalous, laitoskeittiö	25	1	1,8	25	45	24	71
E1008.60	Suurtalous, keskuskeittiö, pitopalvelu	14	1,7	3	23,8	71,4	20	72
E1008.70	Suurtalous, tarjoilukeittiö	27	0,4	1,8	10,8	19,44	9	18
E1009.10	Elintarvikkeiden kuljetus	6	0,35	2	2,1	4,2	0	0
E1010.20	Ei eläinperäisten elintarvikkeiden varastointi	1	0,34	1	0,34	0,34	1	1
E1011.10	Muovit	1	1	3	1	3	1	3
E1011.30	Keramiikka	1	0,35	2	0,35	0,7	0	0
Yhteensä		170			115,31	252,76	89	250
Työaika (htpv)						33,7		33,3
Työaika(htv)						0,2		0,2

ALKUTUOTANTO	EVIRA					SELÄNNE	
	Valvontakohteiden lkm yhteensä	Valtakunnallinen tarkastustiheys-suositus	Tarkastukseen käytettävä aika -suositus (h) / kohde	Vuosittaisten tarkastusten määrä suositusten mukaan	Valvontaan käytettävä aika (h) yhteensä	Tarkastusten määrä vuonna 2016 riskinarviointi huomioiden	Valvontaan käytettävä aika (h) vuonna 2016 riskinarviointi huomioiden
Kohderyhmän nimi							
Maidontuotantotilat	248	0,3	3	74,4	223,2	74	222
Lihakarjan kasvatus	45	0,2	2	9	18	9	18
Kalastus	8	0,2	2	1,6	3,2	8	16
Hunaja	2	0,1	2	0,2	0,4	2	4
Kasvisten viljely ja pakkaus	9	0,2	2	1,8	3,6	8	16
Muu alkutuotanto	340	0,1	2	34	68	0	0
Yhteensä	652			121	316,4	101	276
Työaika (htpv)					42,2		36,8
Työaika(htv)					0,2		0,2

Toimintaluokka	Yhti-tunnus	Toimintatyyppi	Valvontakohteiden lkm yhteensä	Valtakunnallinen tarkastustiheys-suositus	Tarkastukseen käytettävä aika -suositus (h) / kohde	Vuosittaisen tarkastusten määrä suositusten mukaan	Valvontaan käytettävä aika (h) yhteensä	Tarkastusten määrä vuonna 2016 riskinarviointi huomioiden	Valvontaan käytettävä aika (h) vuonna 2016 riskinarviointi huomioiden
Talousveden toimittaminen	YHTI03.010	Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (461/2000) eli EU-vedenjakelualue (vedentoimitus >1000 m3/d tai väh. 5000 käyttäjää)	3	1	8	3	24	3	24
Talousveden toimittaminen	YHTI03.010	Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (461/2000) eli muut vedenjakelualueet (vedentoimitus 10-1000 m3/d tai 50-5000 käyttäjää)	4	1	6	4	24	4	24
	YHTI03.020	Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelualue (401/2001) eli pienet vedenjakelualueet (vedentoimitus < 10m3/d tai alle 50 käyttäjää)	11	0,5	6	5,5	66	3	18
Kokoontuminen, julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot	YHTI03.090	Lasten ja nuorten kohteet: Kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot, lasten sisäleikkipuistot	19	0,3	3	5,7	57	3	9
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset	YHTI03.160	Esiopetus	3	0,3	5	0,9	15	1	5
	YHTI03.170	Peruskoulu	19	0,3	5	5,7	95	6	30
	YHTI03.180	Lukio	4	0,3	5	1,2	20	2	10
	YHTI03.190	Ammattioppilaitos	4	0,3	5	1,2	20	1	5
	YHTI03.200	Muut koulut ja oppilaitokset	1	0,3	5	0,3	5	0	0
	YHTI03.210	Korkeakoulu	0	0,3	5	0	0	0	0
	YHTI03.220	Muu aikuiskoulutus	1	0,3	5	0,3	5	0	0
Majoitustoiminta, majoitushuoneistot	YHTI03.230	Aamiaismajoitus sekä majoitus maatilamatkailun yhteydessä	6	0,2	3	1,2	18	2	6
	YHTI03.240	Hotelli	5	0,2	3	1	15	1	3
	YHTI03.250	Hostellit, kuten retkeilymajat, retkeilyhotellit, kesähotellit, huoneistohotellit, matkustajakoti/motelli, täysihoitola	2	0,2	3	0,4	6	1	3
	YHTI03.260	Lomakeskusten ja leirintäalueiden mökit	4	0,2	3	0,8	12	4	12
	YHTI03.270	Muu loma-asuntojen ammattimainen tarjoaminen	11	0,2	3	2,2	33	2	6
	YHTI03.280	Asuntolat, yömajat, pakolaisten vastaanottokeskukset	0	0,2	3	0	0	0	0
	YHTI03.290	Muu majoitustoiminta	5	0,2	3	1	15	3	9
	Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot tai laitokset	YHTI03.380	Kosmetologiset huoneistot ja laitokset	16	0,3	3	4,8	48	12
YHTI03.390		Tatuointi ja lävistys	1	0,3	3	0,3	3	1	3
YHTI03.410		Muu ihon käsittely ja hoito	0	0,3	3	0	0	0	0

Toimintaluokka	Yhti-tunnus	Toimintatyyppi	Valvontakohteiden lkm yhteensä	Valtakunnallinen tarkastustiheys-suositus	Tarkastukseen käytettävä aika -suositus (h) / kohde	Vuosittaisien tarkastusten määrä suositusten mukaan	Valvontaan käytettävä aika (h) yhteensä	Tarkastusten määrä vuonna 2016 riskinarviointi huomioiden	Valvontaan käytettävä aika (h) vuonna 2015 riskinarviointi huomioiden
Sosiaalihuollon palvelut, lasten päiväkodit ja vastaavat	YHTI03.510	Päiväkoti, ryhmäperhepäiväkoti	11	0,3	4	3,3	44	6	24
	YHTI03.530	Leikkitoiminta, muu päivätoiminta	1	0,3	4	0,3	4	0	0
Sosiaalihuollon palvelut, lastenkodit/lastensuojeluyksiköt ja vastaavat	YHTI03.540	Lastenkodit, koulukodit ja nuorisokodit	0	0,3	4	0	0	0	0
	YHTI03.550	Ammatilliset perhekodit	3	0,3	4	0,9	12	2	8
	YHTI03.560	Muut lastensuojeluyksiköt	0	0,3	4	0	0	0	0
Sosiaalihuollon palvelut, Vanhainkodit ja vastaavat	YHTI03.570	Vanhainkoti (laitoshuolto)	0	0,3	4	0	0	0	0
	YHTI03.580	Vanhusten tehostetun palveluasumisen yksiköt (laitostyyppinen)	9	0,3	4	2,7	36	6	24
Sosiaalihuollon palvelut, muut sosiaali-alan yksiköt	YHTI03.590	Kehitysvammalaitos, muu kehitysvammaisten yksikkö (tehostettu palveluasuminen)	6	0,3	4	1,8	24	4	16
	YHTI03.740	Muut yksiköt (mielenterveys- ja päihdekuntoutajat; tehostettu palveluasuminen)	6	0,3	4	1,8	24	3	12
	YHTI03.610	Ensi- ja turvakodit, perhekuntoutusyksikkö	0	0,3	4	0	0	0	0
	YHTI03.620	Kehitysvammaisten työ- ja päivätoimintakeskus	4	0,3	4	1,2	16	3	12
	YHTI03.630	Aikuisten päivähoito	0	0,3	4	0	0	0	0
	YHTI03.640	Muut yksiköt	1	0,3	4	0,3	4	0	0
	YHTI03.650	Yleiset uimarannat (EU-uimarannat), huomattava määrä uimareita päivässä	1	1	3	1	3	1	3
Liikunta ja virkistystoiminta, yleiset uimarannat	YHTI03.660	Pienet yleiset uimarannat	10	1	3	10	30	9	27
	YHTI03.680	Yleiset altaat	4	1	4	4	16	4	16
Liikunta ja virkistystoiminta, yleiset saunat	YHTI03.700	Saunat	6	1	2	6	12	6	12
Liikunta ja virkistystoiminta, kuntosalit ja liikuntatilat	YHTI03.710	Yleinen liikuntatila	14	0,25	3	3,5	42	8	24

Yhteensä	195				76,3	748	101	381
Työaika (htpv)						99,7		50,8
Työaika (htv)						0,5		0,2

Tupakkavalvonnan valvontakohteiden lukumäärä ja tarkastustiheys 2015-2019

YHTI-kohderyhmä	Tupakkalain valvontakohdetyyppi	Valvontakohteiden lkm yhteensä	VALVIRA				Ppky Selänne	
			Tarkastukseen käytettävä aika (h) / kohde	Tarkastustiheysosuus	Vuosittaisten tarkastuksen määrä suositusten mukaan	Valvontaan käytettävä aika (h) yhteensä suositusten mukaan	Tarkastusten määrä 2016	Valvontaan käytettävä aika (h) 2016

Tupakointikiellot ja -rajoitukset

	Ravintola tai muu ravitsemisliike, jossa on erillinen tupakointitila	0	2	0,3	0	0	0	0
--	--	---	---	-----	---	---	---	---

Tupakkatuotteiden myynti, mainonta ja esilläpito

04.010	Vähittäismyynti (myös tukkumyymälät, joissa on vähittäismyyntiä)	36	2	0,5	18	36	18	36
04.020	Tupakkatuotteiden tukkumyynti	0	2	0,5	0	0	0	0

Yhteensä		36			18	36,0	18	36
Työaika (htpv)						4,8		4,8
Työaika (htv)						0,02		0,02